

Vergaderjaar 2025–2026

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

33 009

Innovatiebeleid

Nr. 2145

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 november 2025

Onderzoek en innovatie zijn essentieel voor het Nederlandse verdienvermogen op lange termijn. Om te zorgen dat Nederland concurrerend blijft, is het van belang dat Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen toegang hebben tot de meest excellente kennis. Deze kennis is niet altijd aanwezig binnen de landsgrenzen en daarom is samenwerking met buitenlandse bedrijven en organisaties noodzakelijk. Om dit te stimuleren investeert Nederland in internationale samenwerking op het gebied van onderzoek en innovatie.

Instrumenten waarin Nederland de afgelopen jaren heeft geïnvesteerd om internationale innovatiesamenwerking te stimuleren zijn Eurostars¹, Globalstars², Eureka Clusters³ en Joint Undertakings (JU)⁴ en haar voorgangers. Deze instrumenten worden uitgevoerd in het kader van Eureka⁵ en/of de Europese Unie. Binnen de Eureka Clusters is Nederland via inzet van Rijksmiddelen actief in de clusters ITEA3/ITEA4 (ontwikkeling van software-intensieve systemen en diensten) en PENTA/Xecs (micro- en nano-elektronica). Voor de JU's betreft dit de Chips JU, onderdeel van de Europese Chips Act.

¹ Eurostars ondersteunt het innovatieve (hightech) mkb dat in samenwerking met (internationale) partners marktgerichte technologische ontwikkeling uitvoert. Het betreft R&D-projecten gericht op innovatieve producten, processen of diensten. Eurostars is ook onderdeel van het Europese kaderprogramma voor onderzoek en innovatie: Horizon Europe (voorheen Horizon 2020).

² Globalstars is gericht op markten buiten Eureka landen, veelal innovatieve en opkomende markten buiten Europa. Globalstars is een instrument onder Eureka.

³ Eureka Clusters zijn gericht op bredere strategische samenwerkingen. Deelnemers bestaan uit mkb'ers, grootbedrijven en kennisinstellingen. De projecten komen voort uit strategische (marktgerichte) onderzoeksprogramma's. Thematisch is de Nederlandse deelname aan de Clusters gericht op elektronica, software en ICT. Aantallen deelnemers zijn beperkter dan in Eurostars en er zijn relatief veel grootbedrijven betrokken. Eureka Clusters zijn een instrument onder Eureka.

Om de doeltreffendheid en doelmatigheid van subsidieregelingen in kaart te brengen worden periodiek evaluatieonderzoeken uitgevoerd. De vorige periodieke evaluatie van de Nederlandse deelname aan Eurostars, Globalstars, Eureka Clusters en Joint Undertakings had betrekking op de periode 2013–2018 en is in 2020 met uw Kamer gedeeld.⁶ Aan het onderzoeksbureau Technopolis is de opdracht gegeven om de periodieke evaluatie van deze instrumenten over de periode 2019–2023 uit te voeren. Dit betreft de doeltreffendheid van het beleid en de doelmatigheid van het beleid en de uitvoering. Bijgaand stuur ik u het evaluatierapport.

Conclusie rapport

Met de geëvalueerde instrumenten wordt een positieve en effectieve impuls gegeven aan internationale samenwerking. Dit is van waarde voor economische groei en het ontwikkelen van innovaties. Gegeven het profiel van de projecten is het aannemelijk dat hierdoor ook een positieve impuls ontstaat voor het bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken en het verhogen van brede welvaart. In vergelijking met andere steuninstrumenten hebben de Eureka-instrumenten een uniek karakter omdat ze zowel gericht zijn op innovatie als op internationale samenwerking.

Uit de analyses volgt dat de instrumenten in principe de doelgroep van internationaal georiënteerde innoverende bedrijven in Nederland redelijk goed bereiken. Het mkb komt als deelnemer sterk terug in Eurostars en Globalstars. Ook zijn er veel unieke deelnemers, die gebruikmaken van de regelingen. Bij de Eureka Clusters en Joint Undertakings zijn het mkb, grootbedrijven en kennisinstellingen in gelijke mate betrokken.

Wel ligt er duidelijk ruimte voor verdere verbetering van het instrumentarium en het gebruik daarvan waardoor de doelmatigheid van het beleid verder kan worden verhoogd. Denk daarbij aan de borging en opvolging via het handelsinstrumentarium, strategische sturing op beleidsdoelen en meer grip op het portfolio aan projecten en projectdoelstellingen en -resultaten. Herijking van het instrumentarium met het oog op beschikbare middelen en inachtneming van het huidige nationale beleid: lees de Nationale Technologiestrategie (NTS), wordt geadviseerd. Hierbij kan gekeken worden hoe de verschillende technologieën vanuit de NTS beter aan bod kunnen komen.

Vervolg

De gematigd positieve uitkomsten van de evaluatie geven onderbouwing om de Nederlandse inzet op deze instrumenten te continueren. De beoordeling en de aanbevelingen vanuit Technopolis sluiten aan op de recent met uw kamer gedeelde brief over Industriebeleid met focus.⁷ Hierin is het belang van internationale samenwerking benadrukt en aangegeven dat ingezet wordt op het maken van strategische keuzes en

⁴ Joint Undertakings (JUs) zijn vanuit de EU opgezet, we zien hierdoor strategische EU-belangen terug. Net als de Eureka Clusters hebben Joint Undertakings deelname van grootbedrijven, mkb en kennisinstellingen. Joint Undertakings zijn (publiek-)private partnerschappen gericht op R&D en innovatie waarbij vaak gezamenlijk gewerkt wordt aan het uitvoeren van onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie.

⁵ Eureka is een intergouvernementeel samenwerkingsverband waaraan op dit moment 47 landen deelnemen. Doel van Eureka is om technologische en maatschappelijke uitdagingen te adresseren om (Europese) concurrentiekracht te versterken door middel van het stimuleren van internationale R&D- en innovatiesamenwerking tussen mkb, grootbedrijf en kennis- en onderzoeksinstellingen.

⁶ Kamerstuk 21 501-07, nr. 1711

⁷ Kamerstuk 29 826, nr. 277

waarbij innovatie en maatschappelijke oplossingen de sleutel zijn tot nieuwe markten. De Nationale Technologie Strategie⁸ geeft hierbij houvast om meer positieve sturingsmechanisme aan te brengen binnen de kaders van Eureka-instrumenten en de Chips JU.

Herijking van het instrumentarium van Eureka en het advies dat voortzetting van Global Stars met de huidige inzet minder opportuun is dient in samenhang te worden bekeken met andere financieringsinstrumenten voor internationaal onderzoek en innovatie. Om die reden worden de aanbevelingen meegenomen bij de Nederlandse inzet op Horizon Europe (2028–2034)⁹ en het bijbehorende partnerschappenlandschap (o.a. Chips JU en Eurostars). Zo wordt de financieringsinzet strategischer benut. Verlenging van het huidige instrumentarium is van belang om in de komende jaren het unieke karakter van de Eureka instrumenten wel te kunnen benutten voor internationale samenwerking, terwijl we gelijktijdig verder werken aan de herijking van de instrumenten op basis van de uitgebrachte adviezen.

Ten aanzien van het terugdringen van administratieve lasten onderschrijf ik de aanbevelingen van Technopolis. Op meerdere plekken zet Nederland in op het verminderen van administratieve-en regeldruk, zoals recent de inzet om 500 regels te schrappen.¹⁰ In internationale context heeft Nederland hier ook aandacht voor, zoals bij de onderhandelingen in de EU. Het is belangrijk om dit in samenspraak met de andere landen, die onderdeel zijn van het Eureka netwerk, op te pakken en verder vorm te geven. Onderdeel hiervan is ook de monitoring van projecten en blijvende aandacht voor het terugdringen van uitvoeringskosten, daar waar mogelijk binnen de internationale context van Eureka.

U ontvangt binnenkort een voorstel voor verlenging van de regelingen.

De Minister van Economische Zaken,
V.P.G. Karremans

⁸ Nationale Technologiestrategie (NTS), Kamerstuknummer 33 009, nr. 140

⁹ BNC-fiche Horizon Europe, Kamerstuk 22 112, nr. 4154

¹⁰ Kamerstuk 32 637, nr. 706